

N:o 44.

Af Herr J. Wedberg: Om ändring af hvad i 18 kap. 15 § Strafflagen stadgas såsom påföljd för brott, begånget af öfverlastad person.

De stora förändringar, hvilka brottmålslagstiftningen under de sednaste tretio åren inom Sverige undergått, alla i en mildare anda och med särskildt afseende fäst å den sinnesbeskaffenhet och de yttre omständigheter, som anses haft inflytande på den brottsliga handlande, äro icke blott bevis på en mera human uppfattning å lagstiftarens sida af straffens betydelse, utan hafva äfven visat sitt humaniserande inflytande på befolkningen i allmänhet, i det brotten aftagit på samma gång straffen förmildrats. Den gamla åsigten om bestraffningen, att hon skulle vara "androm till varnagel", erhåller således icke af erfarenheten om de stränga straffens inflytande på sedligheten någon bekräftelse. Vid bestämmandet af Statens straff för medborgares förbrytelser torde derföre denna synpunkt alldeles kunna lemnas å sido, under det man deremot bör fasthålla straffets betydelse, dels såsom ett skydd mot den oförnuftiga vilja, som i brottsliga handlingar gör sig gällande, dels såsom en rättelse af denna samma vilja. Straffet bör derföre ej göras strängare än som behöfves för att i förekommande fall skydda Statens och den enskildes rätt, och framför allt måste sjelfva brottets beskaffenhet och de närmare omständigheterna dervid noga afvägas, så att icke straffet, genom en öfverdrifven stränghet, motarbetar den rättelse af den felande, hvilken det skulle åstadkomma.

Ehuru, såsom sagdt är, brottmåls-statistiken utvisar en synbar och glädjande minskning såväl i brottens antal som i deras straffvärdhet, tynges den likväl i hög grad, i synnerhet hvad städerna angår, af den ansenliga, ehuru sig förminskande siffran, till hvilken åtalade fylleriförbrytelser belöpa sig. Alldenstund dessa förbrytelser, der de icke äro förenade med andra den allmänna ordningen störande brott, såsom slagsmål, oijud o. d., icke kunna anses förnärma Statens eller enskildes rätt,
och

och ett åtal af desamma, efter hvad jag skall söka visa, snarare har till följd den brottsliga ekonomiska och moraliska förderf än hans förbättring, synes det vara önskligt att det i lagen stadgade straff för dylika förbrytelser blefve borttaget.

Lagstiftningen har äfven med afseende å fylleri, liksom i öfrigt, blifvit betydligt förmildrad. För 30 år sedan kunde den, som för fjerde gången berusade sig af starka drycker, icke försona sitt brott med mindre än ett halft års straffarbete å någon Kronans fästning, då nu huru många dylika förbrytelser som helst kunna försonas med böter, såsom det heter "högst tjugu riksdaler." Detta tyckes antyda att brottets straffbarhet enligt lagstiftarens åsigt blifvit betydligt förminskad. Dessutom hafva, intill de aldri sista åren, böterna för fylleri varit anslagne åt angifvaren, så att städernas fiskaler till en stor del erhållit sin aflöning af dessa medel, i hvilket förhållande numera den betydliga förändring skett, att Staten sjelf uppbär böterna och gifver tjenstemännen ersättning för deras så förlorade sportler. Förmodligen har lagstiftaren vid vidtagande af denna förändring varit ledd af den rigtiga åsigten, att ett dylikt aflöningssätt borde undvikas, så väl och förnämligast för den retelse till maktmissbruk, partiskhet och kitslighet, som ligger häri, som i det förnedrande för en tjensteman att vara utsatt för blotta misstanken eller skenet häraf. Den förändrade lagstiftningen har väl, i korthet sagdt, afsett att, i aflägsnandet af alla egennyttiga motiv för åklagaren, erhålla en större garanti för anklagelsens berättigande när den förekommer. Denna torde dock icke vara tillräcklig, ty städernas natt- och polisbetjenter ega i allmänhet icke den bildning, som betryggar mot missbruk af deras makt vid ordningens upprätthållande. Detta kan ock svårigen begäras, alldenstund både deras lön är otillräcklig och deras tjänst för obehaglig för att personer med verklig urskiljning skulle vilja egna sig åt detta yrke. Dessa ordningens upprätthållare blifva ofta sjelfve förstörde af sin tjänst, emedan den tvingar dem att så flitigt besöka utskänkningsställen; och mer än en gång har händt att en polisbetjent under inflytande af eget rus varit väl nitisk i tjänsten för att få visa sin makt.

Jag har endast vidrört förhållandet vid städernas polisdomstolar, alldenstund det måtte höra till sällsyntheterna, i fall det ens någonsin förekommer, att någon vid häradsrätterna åtalas för fylleri ensamt. Härom torde dock herrar jurister kunna lemna närmare upplysningar.

Såsom ett ytterligare skäl för upphäfvandet af det straff, som i 18 Kap. af 1864 års strafflag stadgas för fylleri ensamt, kan jag icke undgå nämna att det företrädesvis drabbar den fattigaste och okunnigaste folkklassen.

Det är långt ifrån mig att vilja försvara tillvaron af en för menskligheten förnedrande last, men på samma sätt som just den nya strafflagen lemnat stor latitude åt domaren att låta de omständigheter, under hvilka ett brott blifvit begånget, inverka förmildrande eller försvärande på straffet, på samma sätt anser jag det ock

lagstiftaren värdigt att taga hänsyn till sådana omständigheter som bristande uppfostran, armod, dåliga föredömen och dylikt, hvilka låta en förseelse af sådan art, som den här afsedda, skådas i en betydligt förmildrad dager. Jag vågar till och med gå så långt att påstå, att utkräfvandet af detta straff medför en förlust för Staten. Det stora flertalet för fylleri bötfälldes kan icke erlægga plikten och måste således aftjena den genom vatten- och brödstraffs undergående. Utom det arbete, som härigenom förloras, torde det vara känt, att fängelseluften ej är den atmosfär, i hvilken dygderna växa. Tvärtom beröfvar oftast ett fängelsestraff den, som undergått det, andras aktning och nästan alltid hans egen. Ser han då en mindre grad af rättvisa, — om ingen nödvändighet, — i den lag, som ålägger honom detsamma, blifver dess följd snarare förhärdelse än förbättring. Lägges härtil Statens omkostnader för den anklagades lagförande, kommunikationer vederbörande embetsmyndigheter emellan m. m., så träder olämpligheten af detta lagstadgande ännu mera i dagen. Men äfven der böterna kunna erläggas, sker dock detta oftast med stor uppoffring för den brottslige och hans familj, kanske stundom af hel veckolön, d. v. s. ett för en arbetare stort kapital. Jag tror derföre att jag icke misstager mig i mitt påstående, att detta lagstadgande vållat mera ondt än godt, att det förtagit ambition och arbetskraft hos flertalet i stället för att uppegga dem, och att till följd deraf samhället blifvit belastadt med försorgen om personer och deras familjer, hvilka utan denna lagstiftning skulle kunna försörja sig sjelfva.

Då således detta lagstadgande icke synes hafva någon grund i Statens behof af skydd mot en brottslig vilja och ej heller kunna verka förbättrande på en sådan, utan tvärtom lända så väl det allmänna som det enskilda till förlust, tager jag mig deraf anledning att föreslå följande förändrade redaktion af strafflagens 18 Kap. 15 §: Öfverlastar sig någon af starka drycker och, under denna ordiga sinnesförfattning, å väg, gata eller annat allmänt ställe, begår brott, som med böter belagdt är, straffas dessutom, för fylleri, med böter, högst tjugo riksdaler.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 25 Januari 1870.

Jac. Wedberg.